

Allí on la mort és amiga (o La immaterialitat d'uns ritmes interiors)

«No hi ha dubte que amb la inesperada publicació del volum *Poesia Oberta* l'any 1990 —que recollia, d'una taca-da i com si res, quaranta anys de silen-cios, incessant i sovint inèdit treball poètic—, Jep Gouzy (Sant Feliu d'Avall, Rosselló, 1933) es va situar, de la nit al dia, en un primer pla, no sols de l'ac-tual poesia rossellonesa, sinó de la catalana *tout court*. Fet i fet, ben poques obres han estat publicades darrerament que continguin una tal diversitat de propostes estètiques, de centres d'interès, de nuclis de tensió, de compromisos diversos: un autèntic arse-nal d'emocions i reflexions, proteic com la vida mateixa i, doncs, difícilment aprehensible, esmunyedís i juganer com poques obres.

Sembla talment com si l'obra de Jep Gouzy es proposés de donar cabuda i expressió als múltiples jos que l'habi-ten, i així cada nou llibre té sempre d'entrada la virtut de sorprendre'ns i, sovint, d'enlluernar-nos enfront dels poetes que estan fent sempre una matei-xa obra. D'ací que en el cas del nostre autor sigui del tot impossible de pre-veure com serà la seva nova aportació, perquè un dels seus objectius primers sembla ser justament el d'un constant desmarcatge de si mateix. En aquest sentit, bé podríem dir que cada nou lli-bre ve a ser com un concert en què estrenés instruments i vocalistes, tot comptant, però, amb l'inexhaurible *background* de les pròpies tradicions, la catalana i la francesa, és clar, i si voleu també una de més específicament rossellonesa, i una altra d'occitana, i de tantes altres, com ara l'espanyola i la nord-americana, que són fruit del seu particular do del mestissatge —i un ins-trument, la llengua, la seva, amb què ell sap que pot fer de tot, que ha de fer de tot, perquè només acarasant-la i tortu-rant-la fins a l'inaudit aconseguirà d'ar-rencar-li els sons desitjats...

D'ençà d'aquell mega o macrocon-cert de *Poesia Oberta* —una mena de festival com els de l'illa de Wight, però més aviat situat a Pau i a Sant Feliu d'Amunt, les seves illes privades—, Jep Gouzy, com un Leonard Cohen, com un Van Morrison nostrat, cada x temps decideix d'emprendre una *tournee* per les terres de parla catalana a fi de pre-sentar el seu nou repertori. De vegades, toca amb la seva banda (i els discos, perdó, els llibres que després surten no acaben de reflectir tota la màgia dels seus concerts), de vegades ho fa tot sol,

valent-se només d'un únic instrument, diferent en cada ocasió... És dins aquesta dualitat de registre que hem de situar la seva obra posterior a *Poesia Oberta*, és a dir, *Les eloqüències del silenci* (1991), una de les seves obres mestres, gairebé de lectura obligada per a tot aquell que es vulgui sentir d'al-gun temps i d'algun lloc, *Bruse's Blues* (1994), *Els llavis blaus de la nostàlgia* (1997) i *Paraules d'unes nits de maig* (1999), tots reculls en què l'autor fa emergir la poesia de la prosa més quodidiana de la vida, és a dir, de llocs i situacions d'on justament en sembla absent... Dit sigui de passada: amb aquests últims llibres Jep Gouzy asso-leix una desimboltura, un desvergonyi-ment i una cara dura poètiques que el converteixen sens dubte —a ell, que sobrepasa la setantena— en un dels autors més joves de la nostra literatura!

Calen, doncs, gaires presentacions per a una veu tan inconfusible com la seva? No, de cap manera, és clar, però tot el que contribueixi a difondre-la és benvingut. De fet, és tot un repte, precisament perquè la seva no és una poesia que es pugui explicar ni racion-alitzar. Com dèiem suara, té un caient del tot musical i això la fa prou inassequible a qualsevol forma de dis-curs (més aviat n'és al·lèrgica). L'hem d'escoltar —sí, escoltar molt més que no llegir— com si estiguéssim en una taverna fosca i fumosa on de sobte algú es posa a tocar el saxo i enfila tot un seguit de melodies que semblen no venir d'enlloc ni saber cap a on van, quan a l'últim ens adonem que és tot el contrari: no ens hem mogut del nos-tre lloc, però n'hem estat absents una bona estona, bella i fonda, sí... i ara hem tornat bo i sentint-nos diferents, com renovats, com si aquella música d'antuvi incomprendible ens hagués dutxat i refrescat i deixat més amatents respecte a la vida, als seus incessants estímuls, aquest exèrcit insaciabla que tothora ens assetja. Ah mestre Gouzy, que bé que toqueu! Que remots que ens semblen, al principi, els vostres acords, i com, a poc a poc, ens embolcallen i asfixien amb les seves trenes melodioses que es fan i desfan

com onades de passió moridora. Sovint la poesia neix d'una imatge —verbal o plàstica— que se'ns impo-sa delà la raó, i cada poema no és sinó un intent de recrear-la tot preser-vant-la, tot fent per manera d'entrar-hi i treure'n —robar-li— algun sentit. Imatges que ens semblen carregades —segons com, prenyades— d'un escriu de sentit que, al principi, només ens fascina, però que després exigeix de nosaltres una forma o una altra de resposta. Tant els poemes de la primera part com els de la segona del seu últim llibre de poemes del segle XX, *Cementiri de Port-Louis... i un mirall trencat* (2000), són una res-posta a aquesta mena d'il·luminacions, epifanies o aparicions.

En un cas, es tracta del poder gene-rador i fertilitzador d'una única imatge (la d'un fornit corredor de fons vist des d'un cementiri de Port-Louis, a les Antilles); en l'altre, d'un seguit d'imat-ges a l'entorn dels qui practiquen l'es-port de competició. Un fil conductor, per tant, enllaça aquestes dues *suites*, aparentment tan contrastades. Però, així com la primera aparició té quel-com d'immediatament simbòlic i irreal (gairebé podria ser una mena d'al·luci-nació), en el cas de la segona es trac-ta d'imatges que d'antuvi semblen molt més planes i, doncs, desproveïdes de qualsevol càrrega connotativa. Així, l'encert d'aquesta segona part rau en el fet d'haver sabut extreure —o, segons com, dotar de relleu i aura allí on justament semblava no haver-n'hi— i mostrar com tant en un cas com en l'altre, tant en un espai sagrat com en un de profà, tant en l'àmbit de la trans-cendència com en el de la quotidiani-tat més competitiva, són factibles les epifanies: les interseccions entre allò temporal i allò intemporal, aquells «moments dins i fora del temps» de què parla T.S. Eliot en els *Quatre Quartets*, mitjançant els quals ens és donat de sostreure'ns de nosaltres mateixos, adquirir simultàniament la doble condició d'actors i espectadors, assolir una certa saviesa i tornar al dur reialme de cada dia regenerats o, si més no, carregats d'energia (una ener-gia que podem trobar, sense anar més lluny, en un cementiri com el de Port-Louis, «on la mort és amiga / i sembla com una mà estesa / com un pont en l'extrem silenci»...).

Àlex Susanna